

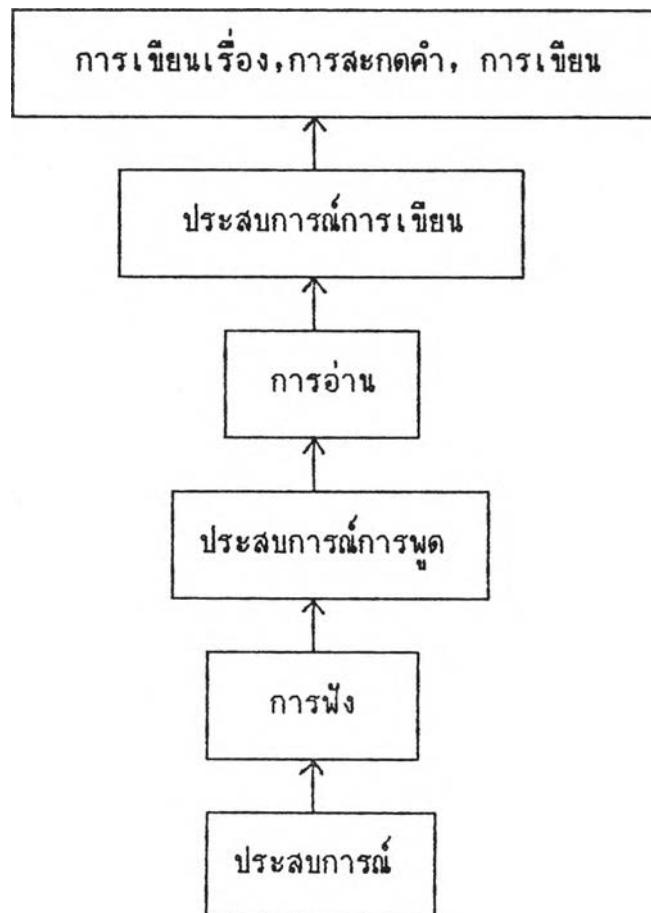

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลักษณะธรรมชาติของเด็ก จะมีความพร้อมในการดูหรือการอ่านหนังสือได้นั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญ ๆ หลายประการ เช่น วุฒิภาวะ ประสบการณ์ อารมณ์ สังคมและสมรรถภาพทางกายที่มีพัฒนาการอย่างสัมพันธ์กัน ในเรื่องของพัฒนาการทางภาษา เบิร์นส์ (Burns, 1971) ได้เขียนแผนภูมิการพัฒนารทางภาษาของเด็กตามลำดับขั้น ซึ่งเขาเรียกว่า การพัฒนารทางภาษาของเด็กตามปกติ ไว้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงการพัฒนารทางภาษาของเด็กตามปกติ

เมื่อพิจารณาจากแผนภูมิดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ความพร้อมในการฟังของเด็กนั้น อยู่ในลำดับขั้นที่ 2 คือเริ่มด้วยเด็กได้รับประสบการณ์ก่อน ซึ่งความพร้อมในการฟังของเด็ก ในวัยนี้ถือว่าสำคัญมาก เพราะเป็นระยะเริ่มต้นของการเรียนรู้ และการรับรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสทางหูนั้น เป็นช่องทางให้เกิดการเรียนรู้รองลงมาจากประสาททางตา (DaIe, 1951)

การฟัง มีความสำคัญต่อมนุษย์ชาติมากมนุษย์ติดต่อสื่อสารความหมายให้เข้าใจกัน โดยการพูด การฟังก่อนที่จะสื่อความหมายทางการเรียนโดยตัวอักษร (Furness, 1955) ดังนั้นการฟังจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก และเป็นพื้นฐานของทักษะการเรียนรู้ (Price, 1954) เนื่องจากการฟังมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ จึงทำให้นักการศึกษาสนใจศึกษาความสามารถทางการฟังในหลาย ๆ ด้าน Hollow (1955) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความเข้าใจในการฟังของนักเรียนระดับ 5 จำนวน 602 คน พบว่า ความเข้าใจในการฟังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับสติปัญญา รัตนา ศิริพานิช (2507) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับระดับความเข้าใจในการฟังและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ความเข้าใจในการฟังและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ซึ่งให้ผลตรงกับ การวิจัยของ เมอร์ฟี (Murphy, 1963) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางการฟังกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางการฟังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ

ถ้าเด็กมีโอกาสได้ฟังในเรื่องที่เด็กต้องการและมีความสนใจ ก็จะทำให้เด็กนั้นเกิดทักษะฝึกการรับฟังและเกิดการเรียนรู้ได้ เนื่องจากโรงเรียนเป็นแหล่งที่ให้ความรู้และประสบการณ์แก่เด็กตั้งแต่เริ่มเข้ามาศึกษาในโรงเรียน นอกจากการเรียนการสอนตามหลักสูตรและเนื้อหาในตำราเรียนแล้ว ยังมีกิจกรรมและวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ "นิทาน" ก็ถือได้ว่าเป็นสื่ออย่างหนึ่ง ที่ช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะในการฟัง เพื่อนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ทั้งนี้เพราะนิทานจะช่วยขยายโลกทัศน์ของเด็กให้กว้างขวางมากขึ้น และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ในเด็ก เพราะเด็กวัยประถมศึกษาเป็นวัยที่กำลังสร้างพื้นฐานทางอารมณ์ นักการศึกษายอมรับว่า นิทานมีความสำคัญต่อเด็ก ดังนั้น ในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 จึงได้กำหนดกิจกรรมการเล่านิทานให้เป็นกิจกรรมการสอนอย่างหนึ่ง (กรมวิชาการ, 2522)

การเลือกนิทานสำหรับเด็ก

การเล่านิทานเริ่มมาตั้งแต่สมัยโบราณ เชื่อกันว่านานพอ ๆ กับกำเนิดของมนุษยชาติ เริ่มตั้งแต่สมัยที่มนุษย์อยู่ในถ้ำในป่า และล่าสัตว์กินเป็นอาหารในระหว่างที่ออกไปล่าสัตว์ก็คงมีเรื่องตื่นเต้นผจญภัยกลับมาเล่าให้ผู้ที่อยู่ข้างหลังฟัง เช่น เด็ก ผู้หญิง ต่อ ๆ มา นิทานก็ได้เป็นเรื่องราวที่บันทึกประวัติความเป็นมาของมนุษย์ สัตว์ และสิ่งของ เป็นประสบการณ์ของชีวิต เป็นการตบข้อสงสัย อีกทั้งเป็นเครื่องกระตุ้นให้มนุษย์พัฒนาไปสู่ทิศทางที่พึงปรารถนา เป็นการระบายความรู้สึกนึกคิด ความเศร้าโศกเสียใจ ตื่นเต้น ตีใจ เนื้อฝัน เป็นเรื่องที่น่าให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสัตว์ และสิ่งแวดล้อม หรือแม้แต่เพียงได้หัวเราะเพื่อความเบิกบานใจ

แอนติ อาร์เน (อ้างถึงใน กุหลาบ มลลิกะมาส, 2516) ได้แบ่งนิทานออกเป็น 3 หมวด คือ

1. นิทานเกี่ยวกับสัตว์ แยกย่อยไปเป็นสัตว์เลี้ยงและสัตว์ป่า
2. นิทานชาวบ้านทั่วไป
3. นิทานตลกขบขัน

นิทานเกี่ยวกับสัตว์ คือ นิทานที่มีสัตว์พูดได้ มีความคิดหรือการกระทำอย่างมนุษย์ ถ้าเป็นนิทานที่มีคติสอนใจอย่างนิทานอีสป เรียกว่า นิทานคติธรรม ถ้าเป็นนิทานที่ซ้ำหรือไม่รู้จบ เรียกว่านิทานไม่รู้จบ (รัญจวน อินทรกำแหง, 2520) นิทานสัตว์เป็นเรื่องที่สัตว์เป็นตัวละครในบางเรื่องมีปรัชญาน่าคิด (กิ่งแก้ว อัทธากร, 2513)

ในการเล่านิทานนั้น ผู้เล่าจะต้องแน่ใจว่าเรื่องที่เลือกมาเล่า นั้น เป็นเรื่องที่ผู้เล่ารู้สึกสนุกและชอบ และถ้าผู้เล่าเกิดความรู้สึกพึงใจ หรือสะท้อนใจในเรื่องใดแล้วย่อมเป็นเรื่องง่ายที่จะถ่ายทอดให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกและอารมณ์ที่คล้ายคลึงตามไปด้วย ความรู้สึกสนุก ความประทับใจ หรือความชอบ มักจะมาจากการได้อ่านหรือได้ฟังมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก อาจสนุกกับโครงเรื่อง ภาษา ตัวละคร หรือบางครั้งก็สนุกกับการเล่า ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อผู้ฟัง (Bauer, 1977; ชุตินา ลัจจันนท์, 2529)

นอกจากจะเลือกเรื่องและผู้เล่าชอบแล้ว สิ่งที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ากันก็คือต้องเลือกเรื่องให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้ฟังด้วย โดยพิจารณาว่า กลุ่มผู้ฟัง

เป็นใคร มีอายุ เพศ การศึกษา ประสบการณ์ ความสนใจและภูมิหลังต่าง ๆ เป็นอย่างไร (Baker & Greene, 1978; ชุตินา ลัจจันนท์, 2529)

ตัวละครและตัวเอก

ตัวละครเป็นตัวละครที่จะแสดงพฤติกรรมให้เกิดขึ้นตามเค้าโครงเรื่อง และสาระแนวคิดที่ผู้เขียนวางไว้ อีกทั้งยังเป็นตัวแสดงบทบาทโลดแล่นไปตามท้องเรื่อง (บันลือ พงกษะวัน, 2521) โดยเฉพาะตัวละครที่เป็นสัตว์ ซึ่งมีทั้งสัตว์จริงและสัตว์สมมติ สัตว์จริง ได้แก่ สัตว์ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น สุนัข แมว ไก่ ม้า และหม เป็นต้น ส่วนสัตว์สมมติ เป็นสัตว์ที่ผู้ประพันธ์ผูกขึ้นจากจินตนาการ เช่น ครุฑ มังกร เป็นต้น (ฉัตรชัย ศุภระกาญจน์, 2523)

ตัวละครที่เป็นตัวเอกและตัวประกอบ ต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างเด่นชัด โดยตัวประกอบจะช่วยเสริมบทบาทให้กับตัวเอก (หทัย ดันหยง, 2525) ในการเลือกตัวละครที่เป็นตัวเอกนั้น ควรคำนึงถึงลักษณะของผู้ฟังด้วยว่า แต่ละคนย่อมมีความชอบแตกต่างกันไป วิเชียร วงษ์ชมพู (2528) ได้เปรียบเทียบผลการเรียนรู้จรรยาศึกษาโดยใช้หนังสือการ์ตูนที่มีตัวเดินเรื่องที่นักเรียนรู้จักและไม่รู้จัก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เเพ็ญ สังกษน้อย (2527) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้และความคงทนในการจำจากหนังสือการ์ตูนที่ดำเนินเรื่องโดยตัวเอกที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชอบแตกต่างกัน โดยแบ่งตัวเอกออกเป็น 3 แบบ คือ ชอบมากที่สุด ชอบปานกลาง และชอบน้อยที่สุด ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ และความคงทนในการจำของนักเรียนที่เรียนจากหนังสือการ์ตูนที่ดำเนินเรื่องโดยตัวเอกที่นักเรียนชอบมากที่สุด จะสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากหนังสือการ์ตูนที่ดำเนินเรื่องโดยตัวเอกที่นักเรียนชอบปานกลาง และชอบน้อยที่สุด

จากการวิจัยพบว่า เด็กเล็กวัยก่อนเข้าเรียนจนถึงเด็กประถมศึกษาตอนต้น คือ ช่วงอายุ 3-9 ปี จะชอบนิทานเรื่องราวเกี่ยวกับสัตว์ (นิตา ชูโต, กลุ่มจิตต์ ปลายเวช, 2527) สำหรับตัวละครเอกควรเป็นสิ่งมีชีวิตที่เคลื่อนไหวได้ หากเป็นสัตว์ควรเลือกสัตว์ที่เด็กชอบ (รัถพร ชังธาดา, 2531) เช่น กระจ่าง หมี ลิง แล้วให้ตัวเอกไปประสบพบเห็นและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาถึงลักษณะผู้เรียนและชนิดของสัตว์ที่เป็นตัวเอกในนิทานจะช่วยให้การใช้นิทานเป็นสื่อในการเรียนการสอนสำหรับเด็กประถมศึกษา โดยเฉพาะเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นั้น เหมาะสมกับวัย ความสนใจ ของผู้ฟังจะทำให้เกิดความเข้าใจในการฟังได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยมีความปรารถนาที่จะนำผลการวิจัยเรื่องนี้ไปประยุกต์ใช้ในสื่อการสอนอื่นๆ เช่น หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ สไลด์ประกอบเสียง เป็นต้น ซึ่งก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากในวงการการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการฟังของนักเรียน ระหว่างนักเรียนที่ฟังนิทานที่มีตัวเอกเป็นสัตว์คืบคั้นเคยกับนักเรียนที่ฟังนิทานที่มีตัวเอกเป็นสัตว์ไม่คืบคั้นเคย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของผู้เรียน และสัตว์ที่เป็นตัวเอกในนิทานกับความเข้าใจในการฟังของผู้เรียน
3. เพื่อหาตัวแปรทำนายความเข้าใจในการฟังของนักเรียน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรทำนายความเข้าใจในการฟังของนักเรียน

สมมุติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่ฟังนิทานที่มีตัวเอกเป็นสัตว์คืบคั้นเคย จะมีความเข้าใจในการฟังสูงกว่านักเรียนที่ฟังนิทานที่มีตัวเอกเป็นสัตว์ไม่คืบคั้นเคย
2. ลักษณะของผู้เรียนและสัตว์ที่เป็นตัวเอกในนิทาน จะมีความสัมพันธ์กับความเข้าใจในการฟังของผู้เรียน
3. ลักษณะของผู้เรียนและสัตว์ที่เป็นตัวเอกในนิทาน จะเป็นตัวแปรที่สามารถทำนายความเข้าใจในการฟังของนักเรียนได้

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น
 - 1.1 ลักษณะผู้เรียน มีดังนี้

1.1.1 เพศ ได้แก่

- 1) ชาย
- 2) หญิง

1.1.2 ที่อยู่ ได้แก่

- 1) ตัวเมืองชั้นใน
- 2) ตัวเมืองชั้นนอก

1.1.3 จำนวนชั่วโมงในการชมรายการโทรทัศน์ต่อวัน

- 1) ไม่ได้ชม
- 2) 1 ชั่วโมง
- 3) 2 ชั่วโมง
- 4) 3 ชั่วโมง
- 5) 4 ชั่วโมง
- 6) 5 ชั่วโมงขึ้นไป

1.1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง
- 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

1.1.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทักษะภาษาไทย

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง
- 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

1.2 สัตว์ที่เป็นตัวเอกในนิทาน ได้แก่

1.2.1 สัตว์คั้นเคย

1.2.2 สัตว์ไม่คั้นเคย

2. ตัวแปรตาม คือ ความเข้าใจในการฟังของนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2533

2. ความเข้าใจในการฟังวัดด้วยแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ ทำการวัดโดยให้นักเรียนฟังเทปนิทาน แล้วตอบคำถามในแบบทดสอบเกี่ยวกับเรื่องราวที่ได้ฟัง

4. ลักษณะของผู้เรียนที่เป็นตัวแปรที่จะทำการศึกษา ได้แก่ เพศ สถานที่อยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทักษะภาษาไทย การชมรายการโทรทัศน์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวเอก หมายถึง ตัวละครที่เป็นสัตว์ตัวนำในนิทาน โดยจะเป็นตัวละครที่แสดงพฤติกรรมออกมาตามลักษณะนิสัย ตามลักษณะเหตุการณ์สภาพแวดล้อมอันต่อเนื่องเป็นโครงเรื่องประกอบไปด้วยกริยาอาการ การผจญภัย การแก้ปัญหา เจื่อนปมในท้องเรื่อง

2. ความเข้าใจในการฟัง หมายถึง การเข้าใจความหมายของเรื่องที่ฟังโดยสามารถตอบคำถามในแบบทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังได้

3. ลักษณะของผู้เรียน หมายถึง ลักษณะของผู้เรียนที่กำหนดในขอบเขตของการวิจัย มีดังนี้

3.1 เพศของผู้เรียน ได้แก่ เพศชาย และ เพศหญิง

3.2 สถานที่อยู่ของผู้เรียน ได้แก่

3.2.1 ตัวเมืองชั้นใน หมายถึง ผู้เรียนที่มีสถานที่อยู่อาศัยตั้งอยู่ในเขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร

3.2.2 ตัวเมืองชั้นนอก หมายถึง ผู้เรียนที่มีสถานที่อยู่อาศัยตั้งอยู่เขตรอบนอกของกรุงเทพมหานครที่มีอาณาเขตติดกับจังหวัดรอบ ๆ กรุงเทพมหานคร

3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้แก่

3.3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ผู้เรียนที่มีคะแนนสะสมทุกวิชาเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.00 - 4.00

3.3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง ผู้เรียนที่มีคะแนนสะสมทุกวิชาเฉลี่ย ตั้งแต่ 2.00 - 2.99

3.3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง ผู้เรียนที่มีคะแนนสะสมทุกวิชาเฉลี่ย ตั้งแต่ 1.99 ลงมา

3.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทักษะภาษาไทย ได้แก่

3.4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ผู้เรียนที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทักษะภาษาไทย ระดับ 4

3.4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง ผู้เรียนที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทักษะภาษาไทย ระดับ 3

3.4.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง ผู้เรียนที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทักษะภาษาไทย ระดับ 0,1 และ 2

3.5 การชมรายการโทรทัศน์ ได้แก่จำนวนชั่วโมงในการชมรายการโทรทัศน์ใน 1 วัน ได้แก่ ไม่ได้ชม, 1 ชั่วโมง, 2 ชั่วโมง, 3 ชั่วโมง, 4 ชั่วโมง และ 5 ชั่วโมงขึ้นไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกนิทานเรื่องสัตว์ที่เหมาะสมในการเล่าเรื่องสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการสร้างนิทานเรื่องสัตว์สำหรับเด็กให้เหมาะสมกับเพศ ที่อยู่ ความสามารถในการเรียน
3. เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกตัวเอก เป็นตัวดำเนินเรื่องในการเขียนเรื่องและการสร้างสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียน